

תלמוד בבלי – מסכת חולין

פרק שישי - כסוי הדם

עריכה: אבי גורמן

[פג ע"ב]

מתני':

כסוי הדם –

נוהג בארץ - ובחוצה לארץ,

בפני הבית - ושלא בפני הבית,

בחולין - אבל לא במוקדשין.

ונוהג - בחיה ובעוף,

במזומן - ובשאינו מזומן.

ונוהג – בכוי, מפני שהוא ספק. ואין שוחטין אותו בי"ט. ואם שחטו - אין מכסין את דמו.

גמ':

"מוקדשין" - מ"ט לא?

אילימא - משום דרבי זירא, דא"ר זירא: השוחט צריך שיתן עפר למטה ועפר למעלה, שנאמר: ([ויקרא יז, יג](#)) "ושפך את דמו וכסהו בעפר" - "עפר" לא נאמר אלא "בעפר", מלמד שהשוחט צריך שיתן עפר למטה ועפר למעלה. והכא - לא אפשר. היכי ליעביד? - ליתביב וליבטליה? - קמוסיף אבנין, וכתביב: ([דברי הימים א כח, יט](#)) "הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל"! לא ליבטליה - קא הוי חציצה!

נהי דלמטה - לא אפשר, למעלה – אפשר. ליעביד כסוי? - מי לא תניא: רבי יונתן בן יוסף אומר: שחט חיה ואח"כ שחט בהמה - פטור מלכסות, בהמה ואח"כ חיה - חייב לכסות?

כדרבי זירא, דא"ר זירא: כל הראוי לבילה - אין בילה מעכבת בו, וכל שאינו ראוי לבילה - בילה מעכבת בו.

וליגרריה וליכסיה? - מי לא תנן : דם הניתז ושעל הסכין - חייב לכסות. - אלמא דגריר ומכסי ליה, הכא נמי - נגרור ונכסי ליה?

אי בקדשי מזבח - הכי נמי. הכא במאי עסקינן? - בקדשי בדק הבית [פד ע"א]

וליפרקינהו וליכסינהו?

בעינן העמדה והערכה.

וכמאן?

- אי כר"מ דאמר : הכל היו בכלל העמדה והערכה, האמר : שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה!

- אי כר' שמעון דאמר : שחיטה שאינה ראויה - לא שמה שחיטה, האמר : לא היו בכלל העמדה והערכה!!

אמר רב יוסף : רבי היא, ונסיב לה אליבא דתנאי. בשחיטה שאינה ראויה - סבר לה כר' שמעון. בהעמדה והערכה - סבר לה כר"מ.

ואיבעית אימא :

כולה ר"ש היא, ושאני הכא דאמר קרא : (ויקרא יז, יג) "ושפך וכסה" - מי שאינו מחוסר אלא שפיכה וכסוי, יצא זה - שמחוסר שפיכה פדייה וכסוי.

והשתא דאתית להכי, אפילו תימא קדשי מזבח. מי שאינו מחוסר אלא שפיכה וכסוי, יצא זה שמחוסר - שפיכה גרירה וכסוי.

מר בר רב אשי אמר : אמר קרא (ויקרא יז, יג) "חיה או עוף" : מה חיה - אינה קדש, אף עוף - אינו קדש.

אי מה חיה - שאין במינו קדש, אף עוף - שאין במינו קדש, אוציא תורין ובני יונה שיש במינן קדש?

לא. כחיה : מה חיה - לא חלקת בה, אף עוף - לא תחלוק בו.

אמר ליה יעקב מינאה לרבא : קי"ל - חיה בכלל בהמה לסימנין. אימא נמי בהמה בכלל חיה לכסוי?

אמר ליה: עליך אמר קרא (דברים יב, טז) "על הארץ תשפכנו כמים": מה מים - לא בעי כסוי, אף האי נמי - לא בעי כסוי.

אלא מעתה, יטבילו בו?

אמר קרא (ויקרא יא, לו) "אך מעין ובור מקוה מים יהיה טהור": הני - אין, מידי אחרינא - לא.

ואימא, ה"מ למעוטי שאר משקין - דלא איקרו מים, אבל דם דאיברי מים - ה"נ? תרי מיעוטי כתיבי: "מעין מים" ו-"בור מים".

אימא, אידי ואידי למעוטי שאר משקין: חד - למעוטי זוחלין, וחד - למעוטי מכונסין? תלתא מיעוטי כתיבי: "מעין מים", ו-"בור מים", "מקוה מים".

ת"ר:

(ויקרא יז, יג) "אשר יצוד": אין לי אלא - "אשר יצוד", נצודין ועומדין מאליהן - מניין? כגון: אווזין ותרנגולים?

ת"ל: "ציד" - מ"מ.

א"כ, מה ת"ל - "אשר יצוד"?

למדה תורה דרך ארץ, שלא יאכל אדם בשר אלא בהזמנה הזאת.

ת"ר:

(דברים יב, כ) "כי ירחיב ה' אלהיך את גבולך": למדה תורה דרך ארץ, שלא יאכל אדם בשר אלא לתאבון.

יכול יקח אדם מן השוק ויאכל?

ת"ל: (דברים יב, כא) "וזבחת מבקרך ומצאנך".

יכול יזבח כל בקרו - ויאכל, כל צאנו - ויאכל?

ת"ל: "מבקרך" - ולא כל בקרך, "מצאנך" - ולא כל צאנך.

מכאן אמר רבי אלעזר בן עזריה: מי שיש לו מנה - יקח לפסו ליטרא ירק;

עשרה מנה - יקח לפסו ליטרא דגים; חמשים מנה - יקח לפסו ליטרא בשר;

מאה מנה - ישפתו לו קדרה בכל יום.

ואינך - אימת?

מערב שבת לערב שבת.

אמר רב: צריכין אנו לחוש לדברי זקן.

א"ר יוחנן: אבא, ממשפחת בריאים הוה. אבל כגון אנו, מי שיש לו פרוטה בתוך כיסו - יריצנה לחנווני.

א"ר נחמן: כגון אנו, לוויין ואוכלין.

(משלי כז, כז) "כבשים ללבושך" - מגז כבשים יהא מלבושך ;

(משלי כז, כז) "ומחיר שדה עתודים": לעולם ימכור אדם שדה - ויקח עתודים, ואל ימכור אדם עתודים - ויקח שדה ;

(משלי כז, כז) "ודי חלב עזים": דיו לאדם שיתפרנס מחלב גדיים וטלאים שבתוך ביתו ;

(משלי כז, כז) "ללחמך, ללחם ביתך" - לחמך קודם ללחם ביתך ;

(משלי כז, כז) "וחיים לנערותיך" - אמר מר זוטרא בריה דרב נחמן: תן חיים לנערותיך. מיכן למדה תורה דרך ארץ, שלא ילמד אדם את בנו בשר ויין.

אמר רבי יוחנן: [פד ע"ב] הרוצה שיתעשר - יעסוק בבהמה דקה.

אמר רב חסדא: מאי דכתיב (דברים ז, יג) "ועשתרות צאנך"? - שמעשרות את בעליהן.

ואמר רבי יוחנן: כסא דחרשין - ולא כסא דפושרין.

והני מילי - בכלי מתכות, אבל בכלי חרש - לית לן בה ;

ובכלי מתכות נמי לא אמרן - אלא דלא שדי בהו ציביא, אבל שדי בהו ציביא - לית לן בה ;

וכי לא שדי בהו ציביא נמי לא אמרן - אלא דלא ציץ, אבל ציץ - לית לן בה.

ואמר ר' יוחנן: מי שהניח לו אביו מעות ורוצה לאבדן - ילבש כלי פשתן, וישתמש בכלי זכוכית, וישכור פועלים ואל ישב עמהן.

ילבוש כלי פשתן - בכיתנא רומיתא ;

וישתמש בכלי זכוכית - בזוגיתא חיורתא ;

וישכור פועלים ואל ישב עמהן - בתורי דנפיש פסידייהו.

דרש רב עזירא, זימנן אמר לה משמיה דרבי אמי, וזימנן אמר לה משמיה דרבי אסי :

מאי דכתיב : (תהלים קיב, ה) "טוב איש חונן ומלוח, יכלכל דבריו במשפט"?

לעולם יאכל אדם וישתה - פחות ממה שיש לו, וילבש ויתכסה - במה שיש לו, ויכבד אשתו ובניו - יותר ממה שיש לו. שהן - תלויין בו, והוא - תלוי במי שאמר והיה העולם.

דרש רב עינא אפתחא דבי ריש גלותא : השוחט לחולה בשבת - חייב לכסות.

אמר להו רבה :

אשתומא קאמר, לישמטוה לאמוריה מיניה!

דתניא :

ר' יוסי אומר : כוי - אין שוחטין אותו ביו"ט, ואם שחטו - אין מכסין את דמו.

מקל וחומר : ומה מילה - שודאה דוחה שבת, אין ספיקה - דוחה יו"ט. כסוי -

שאין ודאו דוחה שבת, אין דין - שאין ספקו דוחה יו"ט! :

(אמר) [אמרו] לו : תקיעת שופר בגבולים תוכיח, שאין ודאה - דוחה שבת,

וספיקה - דוחה יו"ט!

השיב רבי אלעזר הקפר בריבי תשובה : מה למילה - שכן אינה נוהגת בלילי

ימים טובים, תאמר בכסוי - שנוהג בלילי ימים טובים?

אמר רבי אבא : זה אחד מן הדברים שאמר רבי חייא - אין לי עליהם תשובה,

והשיב רבי אלעזר הקפר בריבי תשובה.

קתני מיהת : כסוי - שאין ודאו דוחה שבת.

מאי - ודאו דכסוי דלא דחי שבת? - לאו השוחט לחולה בשבת!

ודלמא דעבר ושחט?

דומיא דמילה : מה מילה – ברשות, אף כסוי - נמי ברשות.

אמרו לו : תקיעת שופר בגבולין תוכיח - שאין ודאה דוחה שבת, וספיקה דוחה יום

טוב.

מאי - ספיקה?

אילימא, ספק חול ספק יום טוב? - השתא ודאי יום טוב – דחיא, ספק יו"ט ספק חול – מיבעיא? [פה ע"א]

אלא, ספק איש ספק אשה. ורבי יוסי לטעמיה, דאמר: אשה ודאית - נמי תקעה. דתניא: בני ישראל סומכין, ולא בנות ישראל סומכות. רבי יוסי ורבי שמעון אומרים: נשים סומכות – רשות.

אמר רבינא: ולמאי דקאמרי רבנן - נמי אית ליה פירכא: מה לתקיעת שופר - שכן ודאה דוחה שבת במקדש, תאמר בכיסוי - דליתיה כלל!

השיב ר"א הקפר בריבי: מה למילה - שכן אינה נוהגת בלילי ימים טובים.

בלילי ימים טובים - הוא דלא נהגא, בשאר לילי – נהגא?

אלא, מה למילה - שכן אינה נוהגת בלילות כבימים, תאמר בכסוי - שנוהג בלילות כבימים.

א"ר אבא: זה אחד מן הדברים שאמר רבי חייא - אין [לי] עליהן תשובה, והשיב רבי אלעזר [הקפר] ברבי תשובה.

מתני':

השוחט ונמצאת טריפה, והשוחט לעבודת כוכבים, והשוחט חולין בפנים, וקדשים בחוץ. חיה ועוף הנסקלים –

רבי מאיר – מחייב,

וחכמים – פוטרים.

השוחט ונתנבלה בידו, הנוחר, והמעקר - פטור מלכסות.

גמ':

אמר רבי חייא בר אבא א"ר יוחנן:

ראה רבי דבריו של ר"מ - באותו ואת בנו, ושנאו בלשון חכמים ;

ודרבי שמעון - בכסוי הדם, ושנאו בלשון חכמים.

מאי טעמא דרבי מאיר - באותו ואת בנו?

אמר ר' יהושע בן לוי: גמר "שחיטה" "שחיטה" - משחוטי חוץ: מה התם - שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה, אף הכא נמי - שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה.

ורבי שמעון - מאי טעמא?

א"ר מני בר פטיש: גמר (בראשית מג, טז) מ-"טבוח טבח והכן": מה להלן - שחיטה ראויה, אף כאן - שחיטה ראויה.

ור"מ נמי, ליגמר מ-"טבוח"?

דנין "שחיטה" מ-"שחיטה", ואין דנין "שחיטה" מטביחה.

מה נפקא מינה? - הא תנא דבי רבי ישמעאל: (ויקרא יד, לט) "ושב הכהן" "ובא הכהן" - זו היא שיבה, זו היא ביאה?

הני מילי - היכא דליכא דדמי ליה, אבל איכא דדמי ליה - מדדמי ליה ילפינן.

ורבי שמעון נמי, ליגמר משחוטי חוץ?

דנין חולין - מחולין, ואין דנין חולין - מקדשים.

ור' מאיר: אטו "אותו ואת בנו" - בקדשים מי לא נהיג?

היינו דקאמר רבי חייא: ראה רבי דבריו של רבי מאיר - באותו ואת בנו, ושנאו בלשון חכמים.

מאי טעמא דר' מאיר - בכסוי הדם?

אמר ר' שמעון בן לקיש: גמר - "שפיכה" "שפיכה" - משחוטי חוץ: מה להלן - שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה, אף כאן - שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה.

ורבי שמעון: (ויקרא יז, י) "אשר יאכל" - כתיב.

ורבי מאיר: ההוא למעוטי עוף טמא - הוא דאתא.

ורבי שמעון: עוף טמא מאי טעמא? - דלאו בר אכילה הוא. טרפה נמי - לאו בר אכילה הוא.

והיינו דאמר רבי חייא: ראה רבי דבריו של רבי שמעון - בכסוי הדם, ושנאו בלשון חכמים.

אמר רבי אבא: [פה ע"ב]

לא לכל אמר ר' מאיר - שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה. מודה ר"מ - שאין מתירתה באכילה.

ולא לכל אמר ר"ש - שחיטה שאינה ראויה לא שמה שחיטה. מודה רבי שמעון - שמטהרתה מידי נבלה.

אמר מר:

לא לכל א"ר מאיר - שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה. מודה רבי מאיר - שאין מתירתה באכילה.

פשיטא? טרפה בשחיטה - מי מישתריא?

לא צריכא, לשוחט את הטרפה ומצא בה בן ט' חי. סד"א, הואיל דאמר רבי מאיר שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה - תהני ליה שחיטת אמו, ולא ליבעי שחיטה? - קמשמע לן.

ותסברא? - והאמר ר"מ: בן פקועה טעון שחיטה!

לא צריכא, דרבי - סבר לה כר' מאיר, וסבר לה כרבנן: סבר לה כרבי מאיר, דאמר - שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה. וסבר לה כרבנן, דאמרי - שחיטת אמו מטהרתו. כיון דאמור רבנן - שחיטת אמו מטהרתו, תהני ליה שחיטת אמו ולא ליבעי שחיטה, קמ"ל.

ולא לכל אמר רבי שמעון - שחיטה שאינה ראויה לא שמה שחיטה. מודה ר"ש - שמטהרתה מידי נבלה.

פשיטא? דאמר רב יהודה אמר רב, ואמרי לה במתניתא תנא: (ויקרא יא, לט) "וכי ימות מן הבהמה" - מקצת בהמה מטמאה, ומקצת בהמה אינה מטמאה. ואי זו? - זו טרפה ששחטה?

לא צריכא, לשוחט את הטרפה - והיא חולין בעזרה. דתניא: השוחט את הטרפה, וכן השוחט ונמצאת טריפה, זה וזה - חולין בעזרה. ר"ש - מתיר בהנאה, וחכמים -

אוסרין. - סד"א, הואיל וא"ר שמעון - מותר בהנאה, אלמא לאו שחיטה היא כלל, אימא - מידי נבלה נמי לא מטהרה? - קמ"ל.

אמר ליה רב פפא לאביי: וסבר ר"ש - חולין בעזרה דאורייתא היא?

א"ל: אין. והתנן:

ר' שמעון אומר: חולין שנשחטו בעזרה - ישרפו באש. וכן חיה שנשחטה בעזרה. - אי אמרת בשלמא - דאורייתא, היינו דגזרינן חיה אטו בהמה. אלא אי אמרת - דרבנן, בהמה מאי טעמא - דילמא אתי למיכל קדשים בחוץ. היא גופה - גזרה, ואנן ניקום ונגזור גזירה לגזירה?!

רבי חייא - נפל ליה יאניבא בכיתניה.

אתא לקמיה דרבי, אמר ליה: שקול עופא ושחוט על בוביתא דמיא, דמורח דמא - ושביק ליה.

היכי עביד הכי? והתניא:

השוחט וצריך לדם - חייב לכסות.

כיצד יעשה? - או נוחרו, או עוקרו!

כי אתא רב דימי, אמר: צא טרוף - אמר ליה.

כי אתא רבין אמר: צא נחור - אמר ליה.

למאן דאמר - "צא טרוף", מאי טעמא לא אמר - "צא נחור"? - וכי תימא קסבר אין שחיטה לעוף מן התורה, ונחירתו זו היא שחיטתו, והתניא: רבי אומר (דברים יב, כא) "כאשר צויתיד" - מלמד שנצטוה משה על הושט, ועל הקנה, ועל רוב אחד - בעוף, ועל רוב שנים - בבהמה? [פו ע"א]

לא מיבעיא קאמר: לא מיבעיא "צא נחור" - דלאו שחיטה היא כלל, אבל - "צא טרוף" - אימא שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה - וליבעי כסוי? - קמ"ל כדר' חייא בר אבא.

ולמ"ד - "צא נחור", מ"ט לא אמר "צא טרוף"? וכי תימא: קסבר שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה - והא א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן: ראה רבי דבריו של רבי שמעון - בכסוי הדם, ושנאו בלשון חכמים?

לא מיבעיא קאמר, לא מיבעיא "צא טרוף" - דשחיטה שאינה ראויה לא שמה שחיטה, אבל, "צא נחור" - אימא אין שחיטה לעוף מן התורה, ונחירתו זו היא שחיטתו - וליבעי כסוי? - קמ"ל: "כאשר צויתך".

ומי נפל ליה יאניבא בכיתניה? והאמר רבין בר אבא, ואמרי לה - אמר רבי אבין בר שבא: משעלו בני הגולה, פסקו הזיקין, והזועות, והרוחות, והרעמים, ולא החמיץ יינם, ולא לקה פשתנם, ונתנו חכמים עיניהם ברבי חייא ובניו?

כי מהניא זכותיהו - אעלמא. אדידהו - לא.

כדרב יהודה אמר רב, דאמר רב יהודה אמר רב: בכל יום ויום בת קול יוצאת ואומרת - כל העולם כולו ניזון בשביל חנינא בני, וחנינא בני - די לו בקב חרובין מערב שבת לערב שבת.

מתני':

חרש שוטה וקטן ששחטו ואחרים רואין אותם - חייב לכסות.
בין לבין עצמן - פטור מלכסות.

וכן לענין "אותו ואת בנו" ששחטו ואחרים רואין אותן - אסור לשחוט אחריהם.
בין לבין עצמן -

רבי מאיר - מתיר לשחוט אחריהן ;

וחכמים - אוסרים.

ומודים - שאם שחט, שאינו סופג את הארבעים.

גמ':

ורבנן: מאי שנא רישא - דלא פליגי, ומאי שנא סיפא - דפליגי?

רישא - אי אמרינן חייבין לכסות, אמרי: שחיטה מעלייתא היא, ואתי למיכל משחיטתן.

סיפא נמי, כיון דקאמרי רבנן אסור לשחוט אחריהם, אמרי: שחיטה מעלייתא היא, ואתי למיכל משחיטתן?

סיפא – אמרי: בשרא דלא קא מיבעיא ליה.

רישא נמי – אמרי: לנקר חצירו הוא צריך?

שחט באשפה - מאי איכא למימר. בא לימלך - מאי איכא למימר.

ולטעמיה, סיפא נמי: בא לימלך - מאי איכא למימר!

אלא, רבנן אכולה מילתא פליגי, ונטרי ליה לר' מאיר עד דמסיק לה למילתא - והדר פליגי עילויה.

בשלמא רבנן – לחומרא, אלא רבי מאיר - מאי טעמא?

אמר רבי יעקב, אמר רבי יוחנן: מחייב היה רבי מאיר על שחיטתן - משום נבלה.

מאי טעמא?

אמר רבי אמי: הואיל ורוב מעשיהן מקולקלים.

אמר ליה רב פפא לרב הונא בריה דרב יהושע, ואמרי לה רב הונא בריה דרב יהושע לרב פפא:

מאי איריא "רוב", אפילו מיעוט נמי - דהא רבי מאיר חייש למיעוטא. סמוך

מיעוטא לחזקה, ואתרע ליה רובא?

– דתנן:

תינוק שנמצא בצד העיסה ובצק בידו –

רבי מאיר – מטהר;

וחכמים – מטמאין, מפני שדרכו של תינוק לטפח.

ואמרינן: מאי טעמא דרבי מאיר? - קסבר רוב תינוקות מטפחין, ומיעוט אין

מטפחין. ועיסה זו - בחזקת טהרה עומדת. [פו ע"ב] סמוך מיעוטא לחזקה,

ואיתרע ליה רובא!!

אם אמרו - ספק טומאה לטהר, יאמרו - ספק איסור להתיר!!

הורה רבי - כר"מ, והורה רבי – כחכמים.

הי מינייהו דאחריתא?

תא שמע:

דרבי אבא בריה דרבי חייא בר אבא ורבי זירא, הוו קיימי בשוקא דקיסרי
אפתחא דבי מדרשא.

נפק רבי אמי, אשכחינהו. אמר להו: לאו אמינא לכו, בעידן בי מדרשא לא
תקימו אבראי, דילמא איכא אינש דמיצטרכא ליה שמעתא ואתי לאיטרודי.
רבי זירא – על. רבי אבא – לא על.

יתבי וקא מיבעיא להו: הי מינייהו אחריתא?

אמר להו רבי זירא: לא שבקתון לי דאישייליה לסבא, דילמא שמיע ליה
מאבוה, ואבוה מיניה דרבי יוחנן. דרבי חייא בר אבא – כל תלתין יומין קא
מהדר תלמודיה קמיה דר' יוחנן.

מאי הוי עלה?

תא שמע: דשלח רבי אלעזר לגולה: הורה רבי כר' מאיר.

והא כרבנן – נמי אורי?

אלא לאו, ש"מ – הא דאחריתא, ש"מ.

מתני':

שחט מאה חיות במקום אחד – כסוי אחד לכולן.

מאה עופות במקום אחד – כסוי אחד לכולן.

חיה ועוף במקום אחד – כסוי אחד לכולן.

רבי יהודה אומר: שחט חיה – יכסנה, ואח"כ – ישחוט את העוף.

גמ':

ת"ר:

"חיה" – כל משמע: "חיה" – בין מרובה ובין מועטת.

"עוף" – כל משמע: "עוף" – בין מרובה ובין מועט.

מכאן אמרו: שחט מאה חיות במקום אחד - כסוי אחד לכולן. מאה עופות במקום אחד - כסוי אחד לכולן. חיה ועוף במקום אחד - כסוי אחד לכולן. רבי יהודה אומר: שחט חיה – יכסנה, ואחר כך ישחוט את העוף, שנאמר: (ויקרא יז, יג) "חיה או עוף".

אמרו לו: הרי הוא אומר: (ויקרא יז, יד) "כי נפש כל בשר דמו בנפשו הוא".

מאי קא מהדרי ליה?

הכי קאמרי ליה רבנן: האי "או" - מיבעי ליה לחלק.

ור' יהודה: לחלק – מ-"דמו" נפקא.

ורבנן: "דמו" - טובא משמע, דכתיב: "כי נפש כל בשר דמו בנפשו הוא".

א"ר חנינא: מודה היה רבי יהודה - לענין ברכה, שאינו מברך אלא ברכה אחת.

א"ל רבינא לרב אחא בריה דרבא, ואמרי לה רב אחא בריה דרבא לרב אשי:

מאי שנא מתלמידי דרב?

דרב ברונא ורב חננאל - תלמידי דרב, הוו יתבי בסעודתא. קאי עליהו רב יבא סבא.

אמרו ליה: הב ליבריך. הדור אמרו ליה: הב לישתי.

אמר להו רב יבא סבא: הכי אמר רב - כיון דאמר "הב ליבריך" - איתסר ליה למשתי חמרא.

הכא נמי, כיון דאיטפל ליה לכסוי - איחייב ליה לברכה? [פז ע"א]

הכי השתא, התם - משתא וברוכי בהדי הדדי, לא אפשר. הכא – אפשר, דשחיט – בחדא, ומכסי - בחדא.

מתני':

שחט - ולא כסה, וראהו אחר - חייב לכסות.

כסהו ונתגלה - פטור מלכסות.

כסהו הרוח - חייב לכסות.

גמ':

ת"ר:

(ויקרא יז, יג) "ושפך" "וכסה": מי ששפך – יכסה.

שחט - ולא כסה, וראהו אחר, מנין שחייב לכסות? – שנאמר: (ויקרא יז, יד) "ואומר לבני ישראל" - אזהרה לכל בני ישראל.

תניא אידך:

"ושפך" "וכסה": במה ששפך - בו יכסה. שלא יכסנו ברגל, שלא יהיו מצות בזויות עליו.

תניא אידך:

"ושפך" "וכסה": מי ששפך - הוא יכסנו.
מעשה באחד ששחט, וקדם חבירו וכסה, וחייבו רבן גמליאל ליתן לו יי זהובים.

איבעיא להו: שכר מצוה, או שכר ברכה?

למאי נפקא מינה?

לברכת המזון: אי אמרת שכר מצוה - אחת היא, ואי אמרת שכר ברכה - הויין ארבעים!

מאי?

תא שמע:

דא"ל ההוא צדוקי לרבי: מי שיצר הרים - לא ברא רוח, ומי שברא רוח - לא יצר הרים, דכתיב: (עמוס ד, ג) "כי הנה יוצר הרים ובורא רוח".

אמר ליה: שוטה, שפיל לסיפיה דקרא: "ה' צבאות שמו"!

אמר ליה: נקוט לי זימנא תלתא יומי, ומהדרנא לך תיובתא.

יתיב רבי תלת תעניתא.

כי הוה קא בעי מיברך, אמרו ליה: צדוקי קאי אבבא.

אמר: (תהלים סט, כב) "ויתנו בברותי רוש וגוי".

א"ל: רבי, מבשר טובות אני לך. לא מצא תשובה אויבך, ונפל מן הגג ומת.

אמר לו: רצונך שתסעוד אצלי?

אמר לו: הן.

לאחר שאכלו ושתו, א"ל: כוס של ברכה אתה שותה, או ארבעים זהובים אתה נוטל?

אמר לו: כוס של ברכה אני שותה.

יצתה בת קול ואמרה: כוס של ברכה - ישוה ארבעים זהובים!

אמר רבי יצחק: עדיין ישנה לאותה משפחה בין גדולי רומי, וקוראין אותה - משפחת בר לויאנוס.

כסהו ונתגלה:

אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי: מאי שנא מהשבת אבדה, דאמר מר: (דברים כב, א) "השב" - אפילו מאה פעמים?

אמר ליה: התם - לא כתיב מיעוטא, הכא - כתיב מיעוטא - "וכסהו".

כסהו הרוח:

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: לא שנו אלא שחזר ונתגלה, אבל לא חזר ונתגלה - פטור מלכסות.

וכי חזר ונתגלה - מאי הוי? - הא אידחי ליה?

אמר רב פפא: זאת אומרת - אין דיחוי אצל מצות.

ומאי שנא מהא דתניא: השוחט ונבלע דם בקרקע - חייב לכסות?

התם - כשרשומו ניכר.

מתני':

דם שנתערב במים, אם יש בו מראית דם - חייב לכסות.

נתערב ביין, רואין אותו כאילו הוא מים.

נתערב בדם הבהמה [פז ע"ב] או בדם החיה, רואין אותו כאילו הן מים.

רבי יהודה אומר: אין דם מבטל דם.

דם הניתז ושעל הסכין - חייב לכסות.

אמר רבי יהודה: אימתי? - בזמן שאין שם דם אלא הוא, אבל יש שם דם שלא הוא - פטור מלכסות.

גמ':

תנן התם:

דם שנתערב במים, אם יש בו מראית דם – כשר.

נתערב ביין, רואין אותו כאילו הוא מים.

נתערב בדם בהמה או בדם החיה, רואין אותו כאילו הוא מים.

רבי יהודה אומר: אין דם מבטל דם.

א"ר חייא בר אבא, אמר ר' יוחנן: לא שנו - אלא שנפלו מים לתוך דם, אבל נפל דם לתוך מים - ראשון ראשון בטל.

אמר רב פפא: ולענין כסוי - אינו כן. אין דחוי אצל מצות.

אמר רב יהודה אמר שמואל: כל מראה אדמומית - מכפרין ומכשירין וחייבין בכסוי.

מאי קמשמע לן? מכפרין – תנינא, חייבין בכסוי – תנינא, מכשירין - איצטריכא ליה.

מכשירין נמי, אי דם - אכשורי מכשר, אי מיא - אכשורי מכשרי!!

לא צריכא, שתמדו במי גשמים.

מי גשמים נמי, כיון דשקיל ורמי – אחשבינהו!!

לא צריכא, שנתמדו מאליהן.

ר' אסי מנהרביל אומר: בצללתא דדמא.

רבי ירמיה מדפתי אמר: ענוש כרת - והוא דאיכא כזית.

במתניתא תנא : מטמאים באהל - והוא דאיכא רביעית.

תנן התם :

כל משקה המת טהורין, חוץ מדמו.

וכל מראה אדמומית שבו - מטמאין באהל.

ומשקה המת - טהורין?

ורמינהו :

משקה טבול יום (משקין היוצאין ממנו) - כמשקין שנוגע בהן, [פח ע"א] ואלו ואלו אין מטמאין.

ושאר כל הטמאין, בין קלין בין חמורין, משקין היוצאין מהן - כמשקה הנוגע בהן. ואלו ואלו - תחלה, חוץ מן המשקה שהוא אב הטומאה.

- מאי "קלין", ומאי "חמורין"?

מאי לאו, קלין - שרץ וזב, וחמורין - מת?!

לא. קלין - שרץ, וחמורין - זב.

מאי שנא זב - דגזרו ביה רבנן, ומאי שנא מת - דלא גזרו ביה רבנן?

זב - דלא בדילי אינשי מיניה, גזרו ביה רבנן. מת - דבדילי אינשי מיניה, לא גזרו ביה רבנן.

דם הניתז ושעל הסכין [וכו'] :

תנו רבנן :

"וכסהו" : מלמד שדם הניתז ושעל הסכין - חייב לכסות.

אמר רבי יהודה : אימתי? - בזמן שאין שם דם אלא הוא, אבל יש שם דם שלא הוא - פטור מלכסות.

תניא אידך :

"וכסהו" : מלמד שכל דמו חייב לכסות. מכאן אמרו : דם הניתז ושעל אגפיים - חייב לכסות.

אמר רבן שמעון בן גמליאל : במה דברים אמורים? - שלא כסה דם הנפש, אבל כסה דם הנפש - פטור מלכסות.

במאי קא מיפלגי?

רבנן סברי: "דמו" - כל דמו;

ר' יהודה סבר: "דמו" - ואפילו מקצת דמו;

ורשב"ג סבר: "דמו" - המיוחד.

מתני':

במה מכסין, ובמה אין מכסין?

מכסין - בזבל הדק, ובחול הדק, בסיד, ובחרסית, ובלבנה ובמגופה שכתשן;

אבל אין מכסין - לא בזבל הגס, ולא בחול הגס, ולא בלבנה ובמגופה שלא כתשן.

ולא יכפה עליו את הכלי.

כלל אמר רשב"ג: דבר שמגדל בו צמחים - מכסין בו, ושאינו מגדל צמחים - אין מכסין בו.

גמ':

היכי דמי - חול הדק?

אמר רבה בר בר חנה, אמר רבי יוחנן: כל שאין היוצר צריך לכתשו.

ואיכא דמתני לה אסיפא:

אבל אין מכסין - לא בזבל הגס, ולא בחול הגס.

היכי דמי - חול הגס?

אמר רבה בר בר חנה, אמר ר' יוחנן: כל שהיוצר צריך לכתשו.

מאי בינייהו?

איכא בינייהו: דצריך ולא צריך, דמיפריך איפרוכי.

תנו רבנן :

"וכסהו" : יכול יכסנו באבנים, או יכפה עליו את הכלי?

תלמוד לומר : "בעפר".

ואין לי אלא - עפר, מנין לרבות - זבל הדק, וחול הדק, ושחיקת אבנים, ושחיקת חרסית, ונעורת פשתן דקה, [פח ע"ב] ונסורת של חרשין דקה, וסיד, וחרסית לבנה ומגופה שכתשן?

ת"ל : "וכסהו".

יכול שאני מרבה אף - זבל הגס, וחול הגס, ושחיקת כלי מתכות, ולבנה ומגופה שלא כתשן, וקמח, וסובין, ומורסן?

ת"ל : "בעפר".

ומה ראית - לרבות את אלו ולהוציא את אלו?

אחר שריבה הכתוב ומיעט, מרבה אני את אלו - שהן מין עפר, ומוציא אני את אלו - שאין מין עפר.

אימא : "וכסהו" - כלל, "עפר" - פרט, כלל ופרט - אין בכלל אלא מה שבפרט : עפר - אין, מידי אחרינא - לא?

אמר רב מרי : משום דהוה כלל הצריך לפרט, וכל כלל הצריך לפרט - אין דנין אותו בכלל ופרט.

דרש רב נחמן בר רב חסדא : אין מכסים אלא בדבר שזורעין בו ומצמיח.

אמר רבא : האי בורכא!

א"ל רב נחמן בר יצחק לרבא : מאי בורכתיה? - אנא אמריתה ניהליה, ומהא מתניתא אמריתה ניהליה :

היה מהלך במדבר ואין לו אפר לכסות, שוחק דינר זהב ומכסה.

היה מהלך בספינה ואין לו עפר לכסות, שורף טליתו ומכסה.

בשלמא, שורף טליתו ומכסה - אשכחן אפר דאיברי עפר.

אלא, דינר זהב - מנלן?

אמר ר' זירא : (איוב כח, ו) "ועפרות זהב לו".

תנו רבנן :

אין מכסין אלא בעפר - דברי בית שמאי ;

ובית הלל אומרים : מצינו אפר שקרוי עפר, שנאמר : (במדבר יט, יז) "ולקחו לטמא מעפר שריפת [וגו']".

ובית שמאי : "עפר שריפה" – איקרי, "עפר" סתמא - לא איקרי.

תנא : הוסיפו עליהן – השחור, והכחול, ונקרת פיסולין. ויש אומרים : אף הזרניך.

אמר רבא :

בשכר שאמר אברהם אבינו : (בראשית יח, כז) "ואנכי עפר ואפר" - זכו בניו לשתי מצות : אפר פרה, ועפר סוטה.

וליחשוב נמי - עפר כסוי הדם?

התם - הכשר מצוה איכא, הנאה ליכא.

ואמר רבא :

בשכר שאמר אברהם אבינו [פט ע"א] (בראשית יד, כג) "אם מחוט ועד שרוך נעל" - זכו בניו לשתי מצות : לחוט של תכלת, ורצועה של תפילין.

בשלמא, רצועה של תפילין – כתיב : (דברים כח, י) "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך" – ותניא, ר' אליעזר הגדול אומר : אלו תפילין שבראש.

אלא, חוט של תכלת - מאי היא?

דתניא, רבי מאיר אומר : מה נשתנה תכלת מכל הצבעונין? מפני שתכלת דומה לים, וים דומה לרקיע, ורקיע דומה לאבן ספיר, ואבן ספיר דומה לכסא הכבוד, דכתיב : (שמות כד, י) "ויראו את אלהי ישראל ותחת רגליו וגו' ", וכתוב : (יחזקאל א, כו) "כמראה אבן ספיר דמות כסא".

א"ר אבא : קשה גזל הנאכל, שאפילו צדיקים גמורים - אינן יכולין להחזירו, שנאמר : (בראשית יד, כד) "בלעדי, רק אשר אכלו הנערים".

אמר רבי יוחנן משום רבי אלעזר ברי שמעון: כל מקום שאתה מוצא דבריו של רבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי בהגדה, עשה אזניך כאפרכסת!

(דברים ז, ז) "לא מרבכם מכל העמים חשק ה' בכם וגו' " –

אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל: חושקני בכם, שאפילו בשעה שאני משפיע לכם גדולה, אתם ממעטין עצמכם לפני.

נתתי גדולה לאברהם, אמר לפני: (בראשית יח, כז) "ואנכי עפר ואפר";

למשה ואהרן, אמר: (שמות טז, ז) "ונחנו מה";

לדוד, אמר: (תהלים כב, ז) "ואנכי תולעת ולא איש".

אבל עובדי כוכבים - אינן כן.

נתתי גדולה לנמרוד, אמר: (בראשית יא, ד) "הבה נבנה לנו עיר";

לפרעה, אמר: (שמות ה, ב) "מי ה' " ;

לסנחריב, אמר: (מלכים ב יח, לה) "מי בכל אלהי הארצות וגו' " ;

לנבוכדנצר, אמר: (ישעיהו יד, יד) "אעלה על במתי עב";

לחירס מלך צור, אמר: (יחזקאל כח, ב) "מושב אלהים ישבתי בלב ימים".

אמר רבא ואיתימא ר' יוחנן: גדול שנאמר במשה ואהרן, יותר ממה שנאמר באברהם. דאילו באברהם כתיב – "ואנכי עפר ואפר", ואילו במשה ואהרן כתיב – "ונחנו מה".

ואמר רבא ואיתימא ר' יוחנן: אין העולם מתקיים אלא בשביל משה ואהרן. כתיב הכא – "ונחנו מה", וכתוב התם – (איוב כו, ז) "תולה ארץ על בלימה".

אמר רבי אילעא: אין העולם מתקיים אלא בשביל מי שבולם את עצמו בשעת מריבה, שנאמר: "תולה ארץ על בלימה".

רבי אבהו אמר: מי שמשים עצמו כמי שאינו, שנאמר: (דברים לג, כז) "ומתחת זרועות עולם".

אמר רבי יצחק:

מאי דכתיב: (תהלים נח, ב) "האמנם אלם צדק תדברון, מישרים תשפטו בני אדם?"

מה אומנותו של אדם בעולם הזה? - ישים עצמו כאלם.

יכול אף לדברי תורה? - תלמוד לומר: "צדק תדברון".

יכול יגיס דעתו? - ת"ל: "מישרים תשפטו בני אדם".

אמר רבי זעירא ואיתימא רבה בר ירמיה: מכסין בעפר עיר הנדחת.

ואמאי - איסורי הנאה הוא?

אמר זעירי: לא נצרכה אלא לעפר עפרה, דכתיב: (דברים יג, יז) "ואת כל שללה תקבוץ אל תוך רחובה ושרפת" - מי שאינו מחוסר אלא קביצה ושרפה, יצא זה - שמחוסר תלישה קביצה ושרפה.

ורבא אמר: מצות לאו ליהנות ניתנו.

יתיב רבינא וקאמר לה להא שמעתא.

איתיביה רב רחומי לרבינא:

שופר של עבודת כוכבים - לא יתקע בו.

- מאי לאו, אם תקע - לא יצא?!

לא. אם תקע - יצא.

לולב של עבודת כוכבים - לא יטול.

- מאי לאו, אם נטל - לא יצא?!

לא. אם נטל - יצא.

והתניא:

תקע - לא יצא. נטל - לא יצא?!

אמר רב אשי: הכי השתא, התם - [פט ע"ב] שיעורא בעינן, ועבודת כוכבים - כתותי מכתת שיעורא. הכא - כל מה דמכתת, מעלי לכסוי.